

deloma tudi zaradi notranjepolitičnih dogodkov, h katerim bosta morala državni zbor in državna vlada zavzeti jasno stališče. Nemška socijalna demokracija je, kakor poroča nje glasilo »Vorwärts«, pridobila od zadnjega kongresa 114.000 novih članov.

Leon Trocki se sedaj nahaja v Carigradu in težko boleha za malarijo. Njegova rodbina se je zavzela za njegovo specialno zdravljenje. V Carigradu ima dovoljenje ostati do 1. maja. V kateri državi dobi azilno pravico, še ni gotovo. Nemčija in Avstrija ga bosta najbrže odklonili. Češki komunisti so pa prosili čehoslovaško vlado, da dovoli Trockemu naselitev v čehoslovaški republiki. Komunisti pravijo, da so sicer načelni nasprotniki Trockega, da pa iz človekoljubnosti in v svrhu kontrole nad Trockijem zahtevajo njegovo pripustitev v republiko.

Kultura.

Talpa:

»Der Sturm«, Sonderheft: Junge slovenische Kunst.

I.

Uredništvo »Sturma« (Berlin W 15, Kurfürstendamm 53), vodilne revije nemške nove umetnosti, je izdalo na inicijativo ss. Delaka in Luedecke 16 strani obsegajočo in na luksuznem papirju tiskano številko, posvečeno slovenski najmodernejši umetnosti. S to številko stopajo v široki nemški svet naši umetniki kolektivne in konstruktivne smeri deloma z deli, deloma pa z načrti in programi. Zastopani so v tej številki pred vsem oni naši umetniki, ki so se zbirali okrog ljubljanske internacionalne revije »Tank«. »Sturmova« posebna številka obravnava vse panoge naše moderne umetnosti: književnost, teater, slikarstvo in glasbo. Radi tesnega prostora so se morali člankarji omejiti samo na glavne momente v naši najmodernejši. Kljub temu bo iz številke vsak čitatelj lahko spoznal današnje stanje naše nove umetnosti, seznanil se bo pa tudi z njenimi zastopniki, ki so sicer kratko, a točno karakterizirani.

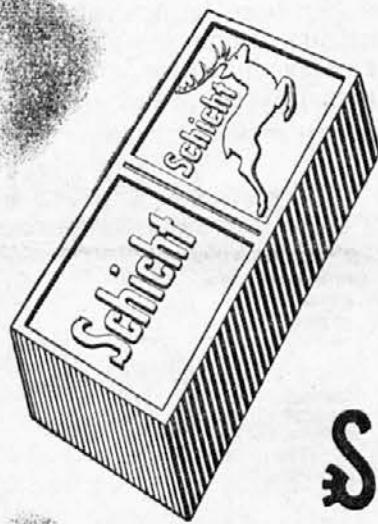
Številka vsebuje štiri članke. Uvodni članek »Revolucioniranje umetnosti v Sloveniji« sta napisala Delak in Luedecke. Ta članek obravnava v kratkih in markantnih potezah kulturni položaj Slovenije, historijat nove umetniške smeri Tankistov ter kratko karakteristiko naših najmodernejših slikarjev, arhitektov, literatov in glasbenikov. Pomanjkljivo se nam zdi v tem članku edinole poročilo o naši literaturi. Omenjeni so samo štirje književniki: Bratko Kreft kot zastopnik proze, Tone Seliškar

in Karlo Kocjančič kot zastopnika poezije in Angelo Cerkvenik kot modern dramatik. Na noben način ne bi smela biti izpuščena Rud. Golouh in rudar-pesnik Kozar, dasi nista Tankista: Golouh kot autor prve slovenske kolektivne drame (»Križa«), Kozar pa kot izrazito kolektivni pesnik, ki je v marsičem prekosil naše pesnike-intelektualce. Smel bi biti Kozar prezrt tem manj, ker gledamo vsi levo orijentirani v njem tistega predhodnika Novega človeka, ki združuje v sebi produktivno manualno delo z intelektualnim. Zgrešena se nam zdi tudi trditev, da so dela Bratka Krefta reakcija na neo-romantiko Ivana Cankarja; Kreft raste povsem iz slovenske in evropske sodobnosti ter pojmuje sodobne probleme na najmodernejši način, docim ni z literarno preteklostjo niti v afirmativni niti v odklonilni zvezi. — Najboljši je Delakov naravnost programatični članek o »Novem slovenskem teatru«. Pisatelj nam v njem razklada osnovne ideje bodočega našega teatra, ki naj bo res slovenski (t. j. odraz našega narodnega življenja), obenem pa v skladu s sodobnimi težnjami ruskega in evropskega teatra (Meyerhold), skratka: koncentracijska točka modernih kolektivnih idej. Članek nam kaže zavestno hotenje Delakovo, ki je kot vsestranski umetnik zmožen in tudi poklican, da nam ustvari tak teater. — Med tem ko nam Delak podaja osnove modernega teatra, nam razklada Marij Kogoj v esseyu »O novi glasbi« program slovenske glasbene umetnosti, ki je pred vsem zmožna preoblikovati duševnost našega človeka, da bo znal živeti močno, modro in nad časom. — V zadnjem članku predstavlja Heinz Luedecke nemškemu občinstvu voditelja naše nove umetniške smeri: slikarja Avgusta Černigoja in voditelja Tankistov Ferda Delaka. — V zbirki sta priobčeni tudi dve pesmi v nemškem prevodu, in sicer: »Svoj človek hočem postati« (Karlo Kocjančič) in »Pogreb« (Tone Seliškar).

Uredniku in sotrudnikom moramo biti hvaležni pred vsem za posrečeno misel, da so predstavili naše konstruktivistične slikarje in upodabljaljoče umetnike — z njihovimi deli. Zbirko krasi 9 slik. Z deli so zastopani: Edvard Stephančič, Avgust Černigoj, Ivan Poljak, Veno Pilon in Zorko Lah. Ugajale bodo zlasti Černigojeve konstruktivne slike, izmed katerih naj omenimo zlasti »Vinjete« in »Linolej«. Najlepša stvar v zbirki pa je gotovo »Studio costruttivo architettonico« od Ivana Poljaka, ki nam kaže v modernem stilu zgrajeno tovarniško poslopje, tempelj osvoboje-

Lepa Turkinja

ceni lepo perilo in skrbi, da bo dolgo trajno in se vedno bleščalo od snage. Ona radi tega rabi le

SCHICHTOVO MILO

za svojo osebo sem menda dobro pripravljen na vsako vprašanje glede nas in dam tudi, upam vsaj, točen in rezek odgovor približno: »Malo nas briga zgodovinska posest narodov, malo prednost in nadmoč enega nad drugim; za nas ima vrednost vsaka narodnost le kot član človeštva in kot nositeljica posebne kulture. Kot taka je svoja posebna individualiteta in socijalizem jo mora priznavati po življenju. Država o kateri trobijo nemški filozofi, je le naprava za blagor ljudstva. Država je le zgodovinska prehodna socijalna oblika organizacije človeštva, katera pa sili v širšo in višjo obliko organizacije ljudstva vsega sveta.

Skratka rečeno, za nas je odločilno stališče demokratizma, to je polne svobode in samouprave ljudstva. Ako ljudstva pridejo do nje, države izgube sedanjo obliko gospodarstva enega razreda nad drugim in postanejo tovarišice in družice pri pospeševanju svetovnega gospodarstva in svetovne kulture, glede pojedinca človeka pa razvoja polne njegove osebnosti. Dajmo ljudstvu poln demokratizem, pa smo s tem odpravili militarizem, birokratizem in vojno! Zdi se mi, da se vse socijalistične stranke sedaj preveč pehajo za države v sedanji obliki, da imajo pred seboj preveč preteklosti in sedanjosti in premalo gledajo cilje socijalizma v bodočnosti. Izrazil bi jih z besedami francoske revolucije: »Svoboda, enakost in bratstvo.« Jaz zase sem pre-

pričan, da so bile one tri besede za Karla Marxa v politiki vrhovni pojmi in končni cilj vsega socijalističnega gibanja. Kar je bilo novega v stremljenju Karla Marxa, je bilo to, da je uvidel, da nikdo ni v stanu priboriti onih velikih ciljev, nego delavec in zato je vsled njega in po njem revoluc. gibanje vsega človeštva, ki je prvič prišlo do izraza l. 1798, postalo predvsem gibanje delavstva.

Sicer pa bomo lahko zadovoljni, ako se vrnemo iz Stockholma tudi brez miru, če tudi ločeni med seboj, le da pridemo v zavesti, da obstoji še delavska internacionala v smislu Karla Marxa, če tudi manjšina, ker vemo, da s temi idejami in združeni po celem svetu, moramo priti prej ali slej do končne veljave.

Kakor vidite, sem črnogled na eni strani, optimist in poln zaupanja in samozavesti po drugi!

Govori se tudi, da se stavi v Stockholmu od strani eminentnih socijalistov vprašanje, kdo je te vojne kriv? Človeku se čudno zdi, da socijalisti stavljajo tako vprašanje, na katero je odgovor pač jasev za vsakega, kdor je resno gledal razvoj zadnjih desetletij. Moj odgovor: sistem neodkritosrčnosti, neresnosti, nevednosti in brezobzirnosti vladajočih krogov vseh držav. Ako velja za koga, to velja še posebej za Avstrijo! Izigravanje gospodujočih narodnosti proti takozvanim nezgodovinskim in obratno, bilo je pri nas gojeno do zadnje konsekvence. Vsa politika je

bila tajnost za ljudstva celega sveta in priznati moramo, da je del krivde velikih socijaldemokratskih strank, ki so vsako veliko politiko zanemarjale. Moralo je priti do tega in končno se smemo le potrkati na prsa in reči: mea maxima culpa. —

Po prelomu se je pisemska zveza s Komavli-jem nekoliko pretrgala. Šele 27. avgusta 1919 poslal mi je iz Strnišča pri Ptujju po sodruhu, ki se je vrnil v Podgorje, daljšo pismo. Z neko samozavestjo mi piše, da vodi uspešno agitacijo med delavci in kmeti. »Naša stranka lepo napreduje pri vsem tem, da imamo v stranki sami krizo.« V sledečih daljših pismih razpravlja o razmerju strank in notranjih krizah. S pismom od 7. januarja 1920 dal sem mu na to svoje mnenje: »Z veseljem sprejel sem Vaše pismo od 29. decembra, katero mi je izročil Vaš prijatelj Klanjšček. Morda sem najbolj preobložen z delom od vseh tistih, od katerih želite nekoliko odgovora, vendar najdem časa, da odgovarjam ljubemu svojemu sodruhu, katerega vedno pogrešam v politični družbi v Gorici.

Vesti iz Jugoslavije po časnikih nisem čital ves čas, kar je meja zaprta. Niti enega lista nisem imel v rokah, pa mi tudi ni žal.

Ze to, kar mi povedo osebe, ki prihajajo od tam, je dovolj, da vem, kako zmedeno je vse javno in družabno življenje po Slovenskem.

Veseli me, da se priznavate levičarjem, a to je premalo. Veliki vojni

dogodki postavili so socijaliste pred dilemo: ali za Marxom z njegovim revolucionarnim nastopom do leta 1859, ali pa za nemškimi doktrinariji, ki so njegov nauk zveržili tako, da je moralo priti do Scheidemannna.

Motite se, misleč, da socijaldemokratska stranka dosega na Slovenskem upihov, ako skuša svoja načela prilagoditi vsakršnemu toku dogodkov v gotovem kraju.

Na to mi je odgovoril dne 20. februarja 1920: »Kar se mene tiče, delam po svojih močeh in se ne bojim dela. Menda mi ne boste očitali samohvalno, če Vam povem, da imam precej dobro govorniško nadarjenost in sem za javne nastope popolnoma na mestu. Pred vojno nisem bil v stanu javno govoriti; med vojno pa sem sam sebe šolal in ne brez uspeha. Ni mi žal truda, ker čutim v sebi zadoščenje. Le škoda, da se ne morem na noben način vživeti v tukajšnje razmere in še vedno me vleče na jug, med stare sobojevnike, katerih ne morem pozabiti.«

Skušal sem spraviti Komavli-ja na Goriško nazaj ter sem mu tudi izposloval mesto pri okrajni bolniški blagajni. Do preselitve pa končno po njegovi volji ni prišlo.

Ravno, ko bi imel Valentin Komavli priti do varnega stališča, ravno ko so plodovi njegovega mirnega dela postajali vidni, je izginil iz naših vrst.

Valentin Komavli se smrti ni bal: Drugi za menoj!

nega Dela. Izrazit je tudi »Portret Marija Kogoja« od Vena Piona, izražajoč Kogojevo muzikalno duševnost.

II.

Naši Tankisti so se znali uveljaviti v tujini in stopiti v zvezo s sorodnimi evropskimi duhovi. Oni so prvi, ki so uveljavili našo umetnost med nemško moderno publiko. Kljub temu pa ostaja še vedno odprto vprašanje njih uveljavljanja v — domovini. Da jih domovina ne pozna in ne prizna, so krive deloma naše reakcionarne razmere, deloma pa — tudi to je treba odkrito priznati — oni sami. Svoje delovanje in propagando so omejili le na Ljubljano, dočim ve provinca o njih toliko kot nič; saj je uprav značilno, da nisem niti pri enem levo orijentiranem Mariborčanu, ki se zanima za moderne struje, mogel dobiti »Tank«, pogreša ga pa celo — »Študijska knjižnica« in ne po lastni krivdi. Tako se bo zgodilo, da bo marsikdo šele iz »Sturma« izvedel za njih — eksistenco.

V »Slovenskem narodu« št. 293 ex 1928. se pritožuje znanj slovenski literat popolnoma upravičeno nad našimi literarnimi revijami, ki se ne upajo v moderno. »Med modernisti tudi niso sami geniji, vendar jih uredniki naših literarnih revij dosledno odklanjajo samo zato, ker so revolucionarji duha.« Tako so ti pisatelji navezani na skromne predale v »Delavski politiki«. Mislim, da čaka prav tu zmožnega Delaka naloga, da prekine z ekskluzivnostjo svojega kroga in da zbere okrog svoje revije poleg dosedanjih sotrudnikov še vse levo orijentirane umetnike; le na ta način se mu bo posrečilo ustanoviti dobro revijo za moderno umetnost in le v tem slučaju bo njegova revija dobila tudi večji krog naročnikov ter položila temelje naši moderni prole-

tarski umetnosti. Prav tako revijo pogrešajo ne samo naši proletarski umetniki, marveč tudi moderna čita-joča publika: intelektualci, delavci in mladina.

*) Pri omembi Luedecke naj pred vsem močno podčrtamo, da gre ravno njemu največja zasluga, da je izšla v nemškem revijalnem slovstvu prva slovenski umetnosti posvečena številka. Heinz Luedecke kaže nenavadno razumevanje za naše težnje in je v tem oziru med nemškim svetom redok pojav.

Maribor.

»Svoboda«, Maribor. Dramatični odsek »Svobode« ima v petek, dne 1. marca, ob pol 8. uri zvečer v Ljudskem domu vajo, h kateri so vabljeni tudi vsi nesodelujoči člani odseka, kakor tudi vsi oni, ki bi se radi na novo priglasili. — Podružnica »Svobode« priredi v soboto, dne 2. marca, ob pol 8. uri zvečer v Ljudskem domu zanimivo predavanje s skioptičnimi slikami. Predava sodr. prof. Teply. Isto predavanje bo v nedeljo, dne 3. marca, v gostilni Papeš na Pobrežju.

Predavanje o Skandinaviji, ki se je vršilo v soboto zvečer v »Ljudskem domu«, je obiskalo zelo veliko število sodrugov, ki so jim lepe skioptične slike jako ugajale. Predaval je profesor Teply. Po tem predavanju je imel kratko predavanje še g. Štancer o Mertnerjevi metodi za priučenje jezikov, ki je vsem zelo ugajalo. Prihodnjo soboto se zopet vrši predavanje. Predmet se objavi v petek.

Mestno kopališče se zopet odpre z dnem 26. t. m.

Zahvala. Podružnica »Svobode« v Mariboru je darovala 150 Din kot prispevek pomožni akciji mestne občine za dodelitev čaja in kruha revnim. Iskrena hvala!

Pluj.

Zimo pri nas čuti vse, od konzumenta do trgovca. Posebno trgovci s kurivom so to zimo posebno občutili. Tako trgovec Stern Leopold, ki je prodajal drva 100 kg po 50 Din. Upamo pa, da bo moral od tega nekaj plačati na sodišču, ker se ga je nanzanilo policiji zaradi navijanja cen. Premoga je primanjkovalo, da so si stranke med seboj morale posojevati, če je slučajno katera imela nekoliko več. Tovarnarju Pirichu je železniška uprava »zaplenila« 2 vagona naročenega premoga na Pragerskem, tako da je moral tovarno ustaviti in odpuštili delavce na počitnice. Država pa ne da brezposelne podpore.

Kamnica.

Naj vam opišem nekoliko naše cestne razmere v občini Kamnica. Kakor povsod, tako je tudi pri nas velik sneg in kakor sem videl, povsod so vlekli snežni plug, samo pri nas ne. Cesta, ki pelje iz Kamnice proti Rošpahu, je sicer kratka, človek jo prehodi v 20 minutah, dalje naprej pa že spada pod občino Rošpah, kjer imajo lepo pot, a ta kos poti, ki spada pod občino Kamnica, je pa mizeren. Ne vem, ali so ti gospodje prekomodni, ali pa ne vidijo, ali nočejo videti, da je tako stanje neznosno. Ako pelje slučajno voznik po tej poti, mora človek, ki gre peš, stopiti do trebuha v sneg, ali pa se pustiti povoziti. Mislim, da je to skrb občine, da se napravi pot in pa stran-

ska pota, da se lahko ljudje izogibajo, posebno pa otroci. Ako to lahko naredi občina Rošpah, zakaj bi Kamnica ne mogla?

Studenci pri Mariboru.

Podružnica »Svobode« v Studencih javlja vsem članom in somišljenikom, da sklicuje za dan 2. marca svoj redni občni zbor v telovadnici ob 19. uri s sledečim dnevnim redom: 1.) Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2.) Poročilo funkcionarjev. 3.) Poročilo kontrole. 4.) Volitev odbora. 5.) Slučajnosti. V slučaju nezadostnega števila članstva se prične občni zbor 1 uro pozneje pri vsakem številu navzočega članstva.

Odbor.

Dramatični odsek »Svobode« Studenci priredi dne 3. marca v telovadnici dramatični nastop z igro »Vozel« v 3 dejanjih. Začetek ob 16. uri. Vstopnina: sedeži 5 Din, stojišča 3 Din. Vstopnice se dobijo v predprodaji pri G. Kumperščak, Konzumno društvo v Studencih in pri članih »Svobode«. Za obilni obisk prosí odbor.

HALO, KAM?

V nedeljo, dne 2. marca, k poslovilnemu večeru vojaških novincev, ki se bo vršil v lokalih g. Gačnika v Studencih. Na programu je tudi ples ter razne druge zabave, tako, da bodo zadovoljni samski in poročeni, mladi in stari. Začetek ob 7. uri, konec zjutraj. Vstopnina prosta.

Ali ste že krili?

svoje potrebe v tiskovinah ■

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d. d.
Maribor, Sodna ulica št. 20

Važno za vse!

Vsakovrstna popravila šivalnih in pisalnih strojev, gramofonov, otroških vozičkov, dvokoles in motorjev, emajliranje in poniklanje. Shranjevanje dvokoles in motornih koles čez zimo, vse to nudi in izdeluje mehanična delavnica

JUSTIN GUSTINČIČ, MARIBOR
Tattenbachova ulica 14.

Produktivna zadruža mizarskih mojstrov
r. z. z. o. z.

Maribor, Vetrinjska ulica 18.

Mobilije. Lastna izdelava vseh vrst pohštva od navadne do najfinije izdelave, iz mehkega, trdega, kakor tudi iz eksotičnega lesa, po znatno znižanih cenah, zelo solidno in dobro delo. Eno leto garancije. **Samo pri Produktivni zadruži mizarskih mojstrov, Maribor, Vetrinjska ulica 18.**

Širite naš list!

I. Mariborska delavska pekarna r. z. z. o. z.

VABILO K

OBČNEMU ZBORU

ki se vrši dne 10. marca 1929 ob 8. uri zjutraj, v delavnici tvrdke.

DNEVNI RED: I. Prečitanje zapisnika. II. Računsko poročilo. III. Absolutorij. IV. Volitev v načelstvo. V. Zadružno.

MARIBOR, 24. februarja 1929.

Za nadzorstvo:

AD. DIGULA.

MALA NAZNANILA.

JOSIP MLINARIČ

priporočam svojo bogato zalogo galanterije, specerije, hišnih in kuhinjskih potrebščin.

Maribor, Glavni trg št. 17.

Ia. Bukova drva

cela in rezana, trboveljski premog in butare ter vsakovrsten rezan in tesan les

Alojz Pižžanec

Državna cesta, vis-à-vis Mariborski dvor

Enkratna ponudba.

Vsakdo, kdor za pol leta, t. j. za čas od 1. aprila do 30. septembra naroči ali pa obnovi naročnino za Radlowet, dobi po svoji volji eno izmed tukaj navedenih treh knjig od Hans Günther u. Dr. P. Stuker in sicer: Radioexperimente, Mk 3.80; Radio-technisches Lexikon, Mk 3.60; Wo steckt der Fehler? Mk 4.— zastoj. Naročite se še danes! Samo oni abonenti imajo pravico do premije, ki pošljejo naročnino do 10. IV. in 1 S (šiling) za pošto in zavojnino.

Tvornica štampiljk

in prodaja v to stroko spadajočih potrebščin

T. Soklič

Maribor, Aleksandrova c. 43.

Creppe de Chine

in foular svile od 58 Din naprej kakor tudi vsakovrstne druge svile v bogati zalogi po najnižjih cenah pri

J. Trpimu, Maribor, Glavni trg 17.

Elektrotehnična delavnica

PRATTES & TRABI,

Maribor, Vodnikov trg št. 3.

Popravila vseh vrst električnih strojev in aparatov, novo ovijanje sežganih elektromotorjev, dynamo-strojev, transformatorjev itd. Lastna preizkuševalnica, točna in kulantna postrežba, zimerne cene, nakup in prodaja porabljenih motorjev in dynamo-strojev.

Dosti denarja prihranite

ako daste v popravilo

Brzopodplati, Tattenbachova ul. 14

Vaše vsakovrstne čevlje, galoše, snežne, z gummi in usnjenimi podplati, cene za poplajenje in pete usnjenih damskih Din 26—28, moških Din 32—38. — Se priporoča BRZOPODPLATA.

JOSIP MORAVEC, Maribor

Slovenska ul. 12

priporoča svojo bogato zalogo snežnih čevljev in galoše vseh prvovrstnih svetovnih znamk, po brezkonkurenčnih cenah. Popravila se sprejemajo.

I. MARIBORSKA DELAVSKA PEKARNA R. Z. Z. O. Z.

Ustan. 1898 **MARIBOR, TRŽAŠKA CESTA ŠTEV. 36—38** Telefon 324

Prodajalne v **Stomškovi ulici št. 2** in na **Glavnemu trgu št. 18**

Moderno in higijensko urejena pekarna. — Priporočamo vsem organiziranim delavcem in delavkam naše okusno pecivo v polni teži. Ozirajte se pri zahtevanju peciva iz Delavske pekarnice pri vseh prodajalcih peciva na **zavarovalno znamko D. P.**

Ali ste že preizkusili „PROJA“ ječmenovo kavo?

Dobliva se jo povsod. Dobliva se jo povsod.